

Alain Lamassoure

Habsburg Ottó és Európa-vízióink

Volt szerencsém ismerni Habsburg-Lotharingiai Ottó főherceget. 1989-ben találkoztam vele az Európai Parlamentben, és elég közeli kapcsolatot alakítottunk ki. Abban a megtiszteltetésben részesültem, hogy engem kért fel: írjak előszót *Mémoires d'Europe* (Európai visszaemlékezések) című könyve francia fordításához.

Emlékeimben őrzöm utolsó európai parlamenti felszólalását. 91 éves volt. Fél órán át állva, improvizálva adott elő mesteri módon. Ezt követően bejött az irodámba, hogy védelmébe vegye Horvátország csatlakozását.

Mit adott nekem Ottó?

Az európai kaland történelmi dimenziója

A 16. századtól Európa meghódította a világ többi területeit, mert az egyedüli földrész volt, amely makacsul szembe szállt minden birodalmi kísértéssel. És azért is, mert minden Európán kívüli birodalom magába fordult, vagy nem tudta belső problémáit rendezni.

Ma azonban a világon a birodalmi szerkezet modernizálódása figyelhető meg. A század a nagy egyesült és multinacionális egységek korszaka. A kontinens középpontjában, a kritikus tömeg hiányában, Magyarország volt a csatater – vagy a tét – az öt körülvevő nagyhatalmak versengésében. Ma az európaiakat, köztük a magyarokat is az fenyegeti, hogy a történelem tárgyaivá válnak, és nem lesznek többé alakítói saját történelmüknek. A lassú, türelmes, de ellenállhatatlan európai politikai építkezéshez arra van szükség, hogy újra kézbe vegyük közös sorsunkat.

Az egyik meghatározó emlék, amit Ottóval kapcsolatban őrzök, egy királyi ebéd volt, amit 1990-ben Brüsszelben a volt francia elnök, Valéry Giscard d'Estaing adott a tiszteletére. Az asztalnál ott ült Mihály, a különleges sorsú román király (aki két időszakban is uralkodott, apját megelőzve, majd követve őt a trónon), erős egyéniségű lánya, Margareta kíséretében. Valamint Simeon bolgár cár, akinek az életútja ugyancsak rendkívüli volt (hatévesen épp egy fán játszott, amikor a kamarása arra kérte: „Megtenné öfelsege, hogy lemászik a fáról, ahova főherceggént mászott fel?” Simeon rögtön megértette, hogy meghalt az apja, és ő lett Bulgária cárja. Később, a 21. század elején négy évig országa miniszterelnöke volt.)

Az említett nap a francia egykori elnök és Ottó között egy hallatlan beszélgetés zajlott le. Giscard d'Estaing ugyanis megkérdezte:

- Az elmúlt hétszáz évben kik voltak a birodalma leghúságesebb alattvalói? (Úgy mondta, mintha egész idő alatt maga Ottó uralkodott volna.)
- A magyar huszárok és a szudétanémetek – hangzott a válasz.

A jövő választása

Sohasem hallottam tőle panaszt az Európai Parlamentben az 1919-es békeszerződések miatt. A múlt miatt sem. Nem volt szándékában visszaállítani a birodalmat azzal, hogy újra felteszi azokat a kérdéseket, amelyekért rajonganak a történészek. Mi lett volna, ha Ferenc Ferdinándot nem ölték volna meg Sarajevóban? Mi lett volna, ha Károly ki tudott volna alkudni egy különbékét 1918-ban? Nem volt szándékában visszatérni a hatalomba, amint azt apja – katonai erővel is – kétszer megkísérelte. Ottó elutasította a szabaddá váló Magyarország államfői pozíciójára jelölést. Számára a közös küldetésünk az volt, hogy a múlt tanításai által ihletett modern idők Európájának egységét építse.

Csak a jövőről beszéltünk. Elmeséltem neki a berlini fal leomlását. Az a szerencse ért ugyanis, hogy 1989. november 9-én épp Berlinben voltam. Ő az 1990. augusztus 19-i rendkívüli napot elevenítette fel, amikor az általa elnökölt páneurópai mozgalom találkoztól szervezett az osztrák–magyar határon, lehetővé téve 660 keletnémet Nyugatra jutását. Alig egy hónappal később, szeptember 10-én Alois Mock alkancellár és Németh Miklós miniszterelnök hivatalosan is megnyitotta a határt.

Milyen Európát és miért?

Az Ottó emlékéhez való hűség azt jelenti, hogy elmélyítjük európai vízióinkat. Azt jelenti, hogy pontosítjuk, hogy mit várunk tőle az elkövetkezendő húsz évben. Jól választották meg az időpontot. Az Európa jövőjéről szóló konferenciának a jövő év elején kellene megkezdődnie, és nyomtatékosan fel kell hívni a civil szervezeteket, hogy vegyenek részt a munkában.

Hol tartunk?

Jelenleg is zajlik az európai politikai építkezés hosszú távú munkájának a tervezése. Egy gyökeresen új típusú politikai szervezetet megalkotásán, a népek családjának felépítésén dolgozunk. A demokratikus közösség felépítésére, az egység kombinációinak a különbözőségben történő megalkotására törekszünk. Egységesek vagyunk, valahányszor ezt hozza a szükség, de minden más helyzetben különbözőek. Ez hosszú folyamat. A középkorban évszázadok kellettek egy katedrális megépítéséhez. A Párizs közeli Beauvais-i katedrális például kétszer is összeomlott, mielőtt nyolcszáz éve elkészült. A politikai építményekben szintén több századra van szükség, hogy a feudális monarchiából nemzetállamok alakuljanak ki. Ez annál is inkább hosszú folyamat ma Európában, mert az eljárás demokratikus, és nem történhet előrelépés a kettős egyhangúság, azaz a hatalmon lévő pártok és a fontosabb ellenzéki pártok egyetértése nélkül. A nemzeti szuverenitás tiszteletben tartását a Lisszaboni szerződés 50. cikkelye és a kilépési záradék biztosítja. Ez utóbbit akármelyik kormány bármikor elindíthatja, anélkül, hogy lépését meg kellene indokolnia.

A kockázat megértése

Ez az európai építkezés nem a politikai élet néhány éves időtartamával számol, még kevésbé a média, vagy a közösségi hálók és a pénzpiacok időtartamával. Egy olyan korban, amikor viszatérnek a népszerű érzelmek, amelyet különösen is felerősít a közösségi háló hangszórója, a terv nem tud, csak negatív érzelmeket mozgósítani. Pedig ez az építkezés az értelemre és a hitre épül.

Jó hírek

Mindannyian egyfajta kollektív idegösszeroppanásban szenvedünk, de – talán mondani sem kell – szükséges egyfajta bátorság, vagy egyszerűen jókedv, hogy örülni tudjunk a jó híreknek is. Én legalább egy féltucat ilyen hírt látok.

1. Az Uniónak ma már tartós határai vannak, amiket senki nem vitat. A Nyugat-Balkán a saját ritmusában csatlakozni fog Európához. Törökországnak ugyanakkor nem hivatása az Unióhoz való csatlakozás.
2. A Lisszaboni szerződéssel létrejöttek az Uniónak azok az intézményei, amelyek lehetővé teszik a következő tíz évben a hatékony politikai vezetést. Ez egy föderalista keret, de olyan eszközökkel, amelyek nem hasonlíthatók a konföderációkhoz.

3. Az Unió ellenállt minden válságnak. Mindegyikből inkább megerősödve kerül ki, az euró-zóna válságából éppúgy, mint az ideai szuperválságból. A Brexittel szemben az egység töretlen maradt, és ma több brit van (60%), aki sajnálja a döntését, mint kontinentális európai, aki követni kívánná a britek példáját.
4. Működnek az európai politikák. Minden ország profitál belőlük, és azok lettek a legnagyobb haszonélvezői, amelyek fejlődési késésben voltak. Találunk ugyan itt-ott olyanokat, akik a fasiszta, kommunista, vagy szovjet múltat sírják vissza, de a tények ellenük szólnak. Az egy személyre jutó jövedelmek aránya Romániában négyszer magasabb a moldáviainál. Ugyanígy, míg 1990-ben Lengyelország és Ukrajna nagyjából azonos fejlettségi szinten állt, ma az egy személyre jutó lengyel átlagjövedelem ötszöröse az ukránnak. Igaz ugyan, hogy sem Moldávia, sem pedig Ukrajna nem szovjet gyarmatok többé, és politikai berendezkedésük sem kommunista, de gazdaságuk és társadalmuk még nem részese az EU-n belül közösen megvalósított nagyszerű modernizációs erőfeszítéseknek: a kontinentális méretű közös piacnak, a személyek, a tőke és a gondolatok szabad áramlásának, a folyamatos versengésnek, a tanárok és diákok cseréjének.
Nem szabad elfelejteni a kohéziós alapokat sem. Évtizedeken át az európai regionális alap segítette az én délnyugat-franciaországi régióm felzárkózását a nemzeti átlaghoz. Ez támogatta Spanyolországot, hogy utolérje az észak-európai országok színvonalát, végül Közép-Európát és a balti országokat. Ma az ingatlanárak magasabbak Nyugat-Lengyelországban, Szczechinben és Gorzowban, még Poznanban is, mint az Odera balparti Brandenburg tartomány – régi poroszországi – német városaiban.
5. Végül, a közhiedelemmel ellentétben, az Unió kormányzásának végzetesen komplikált módja sokkal hatékonyabb, mint számos országban. Mennyi államot bénít meg a parlamenti többség gyengesége? Nézzék Olaszországot, Spanyolországot vagy Hollandiát. Nincs értelme összehasonlítani az Egyesült Államok Kongresszusát és az Európai Parlamentet. Két nagy törvénytervezet született Obama elnöksége alatt (a banki szabályozásról szóló Dodd–Frank törvény, és az ún. Obamacare), és egyetlen Trump idején (fiskális reform). Az EU mindeközben valamennyi nagy aktuális kérdéssel foglalkozik: ilyen a GDPR (Általános adatvédelmi rendelet), amin az Atlanti-óceánon túl gúnyolódtak, de amit 120 ország átvett, még az USA tagállamainak többsége is; a WTO, a Nemzetközi Büntetőbíróság, a Párizsi egyezmény – ezek mind európai kezdeményezések. Akárcsak az Iránnal kötött nukleáris egyezmény, amiből Trump nagyon ügyetlenül kilépett, és amibe Biden várhatóan vissza fog lépni. (Itt szeretnék köszönetet mondani a Fidesz képviselőinek, hogy az elmúlt ciklusban minden jelentős kezdeményezést megszavaztak.)

Az eredmények fényében hogyan viszonyuljunk a ma problémáihoz?

Országaink mind ugyanazokkal a korábban nem tapasztalt, azonnali, tartós válaszokat követelő, a közvéleményeink által világosan megértett, de Európa – vagyis vezetés, de legalábbis szoros európai koordináció – nélkül megoldhatatlan kihívásokkal állnak szembe. Vessünk ezekre egy gyors pillantást.

1. A járvány

Stockholmban van egy – alulfinanszírozott – európai ügynökségünk, amely a fertőző betegségek megelőzésére szolgál. Az Unió egységesítette a védőeszközök megrendelését, és most nagyon pragmatikus koordinációval ugyanezt teszi az oltásokkal is, olyan országokhoz fordulva először, amelyek rendelkeznek gyógyszerészeti laboratóriumokkal: Németországhoz, Franciaországhoz, Olaszországhoz.

De lesznek további járványok (a madárinfluenza már itt is van), és lesznek olyan veszélyek, amelyek tökéletesen előre láthatók: pl. a baktériumok rezisztenciája az antibiotikumokra. Nem szabad elfelejtkezni az állandó csapásokról sem: a rákról, a szív és az agy betegségeiről. Minden ország megőrzi saját egészségügyi rendszerét, de szabványosítani kell a gyógyszerek piacra kerülésének engedélyezését, és szükségünk van az alapvető termékek és eszközök területén az európai önállóság biztosítására, a kutatások összevonására, a betegek és az orvosok könnyű mozgathatóságára. Már most minden beteg és orvos támogatja ezt. (A legjobb barátom fia Budapesten végezte az orvosi tanulmányait.)

2. A gazdasági szuperválás

Az Unió segítségére sietett azon tagjainak, akiket a 2008-as válság leginkább érintett, kezdve Magyarországgal, Romániával és Lettországgal, akik erős valutában voltak eladósodva. Ezúttal az európai segítség tömeges, és kétszeres érdemei is vannak: egyrészt vissza nem térítendő támogatással könnyíti a súlyos nehézségben lévő országok költségvetési terheiről, másrészt lehetőséget nyújt, hogy továbbra is a világon legalacsonyabb kamattal tudjanak kölcsönhöz jutni. Mindazonáltal a karantén időszakából való kilábalás fokozatos lesz, és a gazdasági kábulatból való magunkhoz téréshez időre és további erőfeszítésre lesz szükség.

3. A biztonságunkkal szembeni fenyegetés

Az első „közösségi vívmány” a béke, valóságos csoda. Most már be vagyunk oltva a háborúval szemben, de mi vagyunk az egyetlenek. Hozzánk nagyon közeli geopolitikai szereplők számára a háború még mindig a politika folytatásának eszköze. Nyugaton 75 éve, keleten 30 éve abban a tudatban élünk, hogy az Egyesült Államok örökre megvéd minket bármilyen katonai agressziótól. A német hadügyminiszter asszony, Annegret Kramp-Karrenbauer a közelmúltban szintén erről beszélt. Ez a fejét homokba dugó strucchoz hasonló magatartás. Erről a számunkra alapvető témáról, katonai biztonságunkról Obama és Trump elnökök ugyanazt hangsúlyozták. Amíg Obama beszélt erről, csak a kedves hanghordozására figyeltünk, de amikor Trump mondta ezt sértően, azt gondoltuk, hogy a hangnem diszkvalifikálta a tartalmat. Az európaiak örülnek annak, hogy egy olyan elnököt köszönhetnek, aki már nem Trump, de meg kell hallaniuk azt, amit mindenki, minden párt, minden intézmény ismételt az Atlanti-óceán túlsó partján: Európa már nem elsődleges védelmi vonal az Egyesült Államok biztonsága szempontjából. Ez a vonal ma már a Csendes-óceánon húzódik.

Ilyen körülmények között miért az amerikai adófizetőknek kellene jelentősebben finanszírozni Európa biztonságát, mint az európaiaknak maguknak, miközben az életszínvonal meg-egyezik, vagy magasabb is, mint nálunk? – teszik fel a kérdést Washingtonban. Ez az érzés egységesen jelen van az amerikai Szenátus külügyi bizottságában, amely testületnek az elnöke azt az Idahot képviseli, amelynek legnagyobb kincse a burgonya. A Szenátus Európai és Regionális Biztonsági Együttműködési Albizottságban az elnök wisconsini, ahol a bevétel főleg fakitermelésből származik. A testület elnökhelyettese pedig választott tisztviselő Wyoming államból, ahol a gazdagság alapja a szén (bár ennek alig van jövője). Ugyanezen államban az egy főre jutó jövedelem kevesebb, mint a fele az írországinak.

Láttuk és értékeltük már ennek a gondolkodásmódnak a következményeit. Az Egyesült Államok nem reagált sem a kis Grúzia elleni orosz támadásra 2008-ban, sem a Krím-félsziget 2014-es annexiójára. A minski megállapodás a német kancellár és a francia elnök közvetítésével született meg, nem pedig az Egyesült Államok elnökének közreműködésével – pedig az elnököt akkor még nem Donald Trumpnak hívták. 2020-ban Washingtonnak már nincs is arra ereje és akarata, hogy elrettentse régi szövetségeseit, a törököket, ha azok orosz rakétákat vásárolnak; ha támadást intéznek Azerbajdzsánon keresztül, vagy ha újraszabják a Földközi-tenger

keleti medencéjének erővonalait; illetve ha katonailag beavatkoznak Líbiában. Valószínű ugyan, hogy egy NATO-tag – vagy akár nem NATO-tag – európai országot érő támadás esetén az amerikaiak válaszára kényszerülnének, de az orosz és török vezetők sokkal ravaszabbak, hogy ilyen durván cselekedjenek. Ezt láthattuk hosszú évekkel ezelőtt a kis Észtországot ért kibertámadásoknál.

Egy másik konkrét fenyegetés is jelen van számos európai városban: az iszlamista terrorizmus. Ha megvizsgáljuk a Madridot, Londont, Párizst, Nizzát, Brüsszelt, sok német várost és Bécsset vérbe borító merényleteket, azt találjuk, hogy amennyiben a rendőrségnek rendelkezésre álltak volna más európai országokban szolgáló kollégáik információi, nagy valószínűséggel elkerülhetők lettek volna ezek a szörnyűségek. Az Europolnak és az Eurojustnak az FBI és a Szövetségi Bíróság európai megfelelőjévé kellene válnia, hogy fel tudja venni a harcot a határokon átívelő szervezett bűnözéssel, beleértve a drog- és embercsempészetet. Szükségünk van közös védelmi és biztonságpolitikára. Természetesen a NATO-val együttműködésben, de európai felelősségvállalással.

4. Az európai gazdaság védelme a világban tapasztalható gazdasági hidegháborúban

1990 óta az európai értékek (béke, szabadság, az emberi személy védelme, jogállamiság, nemzetek függetlensége, a konfliktusok megoldásának békés úton történő keresése, multilateralizmus) ihlették minden nemzetközi intézmény felépítését és működését. Kína és a Donald Trump-féle Egyesült Államok azzal fenyegetnek, hogy visszatérnek az 1939 előtti állapothoz, amikor a „világdarwinizmusból” levezethetően csak az erőviszonyok és az ökológia számított. Ahol a konfliktusokat csak az erősebb élte túl. A nagy multinacionális vállalatok is erre a filozófiára alapoznak.

Ebben a világnézetben előbb a függetlenségünket, aztán a szabadságunkat, végül a lelünköt veszítjük el. Máskülönb, ha a Joe Biden vezette Egyesült Államok visszatérne az említett értékekhez, az erőviszonyok Európa vonatkozásában számos területen továbbra is egyenlőtlenek lennének. Vegyünk csak két példát. Egy, már Obama elnöksége idején hatályba lépett törvény lehetővé teszi az amerikai adminisztráció számára, hogy szankcionáljon minden dollár alapon működő külföldi vállalatot, bárhol is legyen annak székhelye, amely nem tartja be az amerikai törvényeket. Így az éppen embargóval sújtott Iránba irányuló export finanszírozásáért Franciaország legnagyobb bankját 8 millió euró bírság megfizetésére kötelezte az amerikai bíróság.

2018-ban egy „republikánus törvény” arra kötelezte minden olyan vállalatot, amely amerikai területen vagy az amerikai *cloud*-ban tárol adatokat, hogy tegye azt hozzáférhetővé az Egyesült Államok hírszerzésének kérésére.

Az Unió már most vitathatatlan kereskedelmi hatalom. Tárgyalási képességei és vállalatainak versenyképessége lehetővé tette, hogy *win-win* (mind két fél számára előnyös) kereskedelmi megállapodásokról tárgyaljon más kontinensek országaival. 2019-ben ott, ahol az Egyesült Államok kereskedelme 400 milliárd dolláros deficitet termelt, az EU 50 milliárd eurós többletet tudott felszabadítani a maga számára. Ebben része volt Magyarországnak is, amely egyébként jobb eredményt ért el ezen a területen, mint Franciaország. Európának egyedül Kínával szemben áll fenn kereskedelmi deficitje.

A holnap versenyképessége mindazonáltal ma dől el. Tíz évvel ezelőtt Európa részt tudott venni a globális pénzügyi architektúra újjáépítésében, hogy megmentse monetáris rendszerét és bankjait. Ma minden előnyt kiaknázunk, ahol csak az adóssági képességünk ment meg minket az abszolút nyomorúságtól. Most ki kell egészítenünk a világkereskedelmi és pénzügyi szabályokat a jogi szuverenitás tiszteletben tartásáról szóló megállapodással. Tenni kell azért, hogy egy állam ne alkalmazhassa saját törvényeit saját területén kívül, csak akkor, ha erről az

érintett országokkal megegyezett, és a viszonyosság elvét alkalmazza. Ez az elv általában vonatkozik minden fizikai személyre (nemzetközi magánjog) és vonatkoznia kell minden jogi személyre is.

5. Az információs technológiák kihívása

Sem az Internet kézben tartását, sem pedig a világháló eszközeire és szolgáltatásaira vonatkozó szabályokat nem hagyhatjuk az amerikai államokra és a kínaiakra, ezen országok multinacionális cégeire. Ugyanez vonatkozik a digitális adózásra is. Hogyan lehet az Apple Magyarországon elért nyereségét Írországból elszámolni, ahol mentesülnek mindenféle adó alól?

6. Globális környezetvédelem. A biológiai sokféleség, valamint az éghajlatváltozás és annak hatásai elleni küzdelem

A 2015-ös párizsi megállapodások azt bizonyítják, hogy az EU kitartó makacssága képes volt megmozgatni a két legnagyobb szennyezőt, Kínát és az Egyesült Államokat. Ezt a műveletet ki kell egészíteni a szűkös erőforrások kezelésével. A digitális ipar számára elengedhetetlen ritkaföldfémeket, érceket vagy egyéb termékeket (például a gyógyszerek hatóanyagait) leltárba kell venni Európában és globális szinten egyaránt.

Ezenkívül létre kell hozni egy mechanizmust, amely megakadályozza, hogy az erőforrásokban gazdag országok visszaéljenek erőfölényükkel. Kérdés például, hogy milyen területeken, milyen szinten, milyen partnerekkel (államok, vállalatok) képzelhetjük el a stratégiai tartalék létrehozását?

7. Végezetül a bevándorlási politikáról

Az EU migrációs politikája kudarcot vallott, mindazonáltal nincsen hosszú távú alternatívája a közös migrációs politikának. Természetesen olyan politikára van szükség, amely messze meghaladja a határőrizet szintjét. 2015-ben elleneztem a szíriai menekültek matematikai kritériumok szerinti automatikus, a 28-ak közötti elosztására vonatkozó európai rendeletét. Az új bizottsági javaslat előrelépés, de még mindig nem tökéletes, mert nem a probléma gyökerét ragadja meg. Ehhez messzebbre és magasabbra kell tekintenünk.

Két különböző problémával állunk szembe. Az egyik a háború sújtotta országokból érkező menekülthullámok, az 1990-es években Boszniából és a 2015-ben Szíriából érkezők. Ezek drasztikus, látványos, de kivételes hullámok, és nagyrészt visszafordíthatók. (A legtöbb bosnyák a polgárháború befejezése után hazatért.) Rendszeresen érkeznek azonban olyan migránsok, akik máshol keresik a jövőjüket, mert úgy érzik, nem boldogulnak a szülőföldjükön. Ebben az esetben a probléma teljesen más természetű, kevésbé drasztikus, ám sokkal tartósabb. Ezt a migrációt többnyire az afrikai kontinens demográfiai robbanása okozza. Az Afrikáról beszélő franciát mindig azzal gyanúsítják, hogy hazája gyarmati múltja kísérti, vagy, hogy szavazói körében az afrikai diaszpóra nyomása alatt áll. Azonban amit mondani készülök, annak semmi köze Franciaország múltjához, annál inkább Európa jövőjéhez.

Afrikában 54 állam van. Egyik sem stabil demokrácia. Az országok 4/5-e a világ legszegényebbjéi között van, és a többi teljesen az ásványkincsektől (kőolaj, vas, réz), vagy a mezőgazdaságtól (kávész, kakaó) függ. A bevételek nagyon véletlenszerűek, a hatalmon lévő párt vagy klán pedig általában kisajátítja azokat.

Vegyük két szomszédos, régóta ellenséges ország példáját, Eritreát és Etiópiát. Az Eritreát uraló diktátor szabadtéri börtönné változtatta országát, amelyben a fiatalokat tízéves katonai szolgálatra kötelezték. Ez váltotta ki a fiatal eritreaiak menekülését tíz évvel ezelőtt Líbia és az olasz fennhatóságú Lampedusa között. A népmozgás önmagától megszakadt, mert az országnak csak 7 millió lakosa volt. Egészen a múlt nyárig Etiópiát afrikai sikertörténetként

emlegették. Ez az egyetlen afrikai ország, amelyet soha nem sikerült gyarmatosítani. A fővárosát, Addisz-Abebat választották az Afrikai Unió székhelyének. Az elmúlt tíz évben az ország a kínaihoz mérhető gazdasági növekedést produkált, annak ellenére, hogy nincsenek természeti kincsei. Végül a 2018-ban megválasztott miniszterelnök békét kötött a szomszédos Eritreával, lezárva ezzel egy harminc éves konfliktust, méltán kiérdemelve a Nobel-békedíjat. Azonban néhány hete ugyanez a miniszterelnök hagyta, hogy országa polgárháborúba sodródjon Tigré tartományban. Etiópiának azonban 110 millió lakosa van, és ez a szám a következő húsz évben várhatóan megduplázódik. Ha ez az ország nem tér vissza gyorsan a stabilitáshoz, nem kell nagy képzelőerő ahhoz, hogy felmérjük a várható következményeket.

Európa nagy gyengesége az elöregedettsége. A Földközi-tenger déli oldalán Afrika a 21. század fiatalága. Amikor édesapám született, Európa a világ lakosságának ötödét adta, Afrika csak a huszadát. Afrika üres kontinens volt, Európa gyarmatterülete. Amikor az én legidősebb fiam annyi idős lesz, mint most én, minden ötödik ember afrikai lesz, európai pedig csak minden huszadik. Az arányok három generáció alatt megfordultak, ami soha nem látott jelenség a történelemben. Egyedül a nigériai Lagos kétszer olyan népes, mint Magyarország.

A kérdés az, hogy milyen megoldást találunk erre a kihívásra. Jövünk mindenekelőtt attól függ, milyen módon fogjuk tudni kezelni a kapcsolatainkat Afrikával. Vagy passzív szemlélők maradunk, akik pusztán elviselik a jövőt, vagy újszerű együttműködési módot találunk ki, amely nemcsak a fejlődést segíti, de az érintett országok politikai stabilitását is előmozdítja. Ami átalakítja a frusztrált, türelmetlen és háborgó afrikai fiatalág fenyegetését a dinamizmus és az ötletesség hatékony eszközévé – egész „Eurafrika” számára.

A 20. században az európaiak feladata az volt, hogy közös európai családba gyűjtsék össze a régi örökös ellenségeket. A jelenkor feladata, hogy ugyanannyi vízióról, bátorságról, képzelőerőről tegyünk tanúbizonyságot az Egységes Európa és az épülő Afrika közötti partnerség kialakítása érdekében.

Konklúzió: az emlékezet kiengesztelése

Hűséges kívántam lenni Habsburg Ottó szelleméhez, nem beszéltem másról, mint a jövőről. De ahhoz, hogy teljesen hűséges legyek hozzá, nem szabad elfeledkezni a múlttól. Különösen azért, hogy minden árnyképét elűzzük. Egyetlen példát említek: Észak-Macedónia fájdalmas gyermekkorát.

1991-ben Macedónia függetlenné vált. Születésekor csak ellenséges szomszédjai voltak. Szerbia a függetlenségét, Albánia a területét, Bulgária a nyelvét, Görögország a nevét vonta kétségbe. Ismerünk ennél könnyebb gyermekkort. Tavaly a görög és macedón miniszterelnökök egy különösen bátor megállapodása lezárta az ország nevével kapcsolatos harmincéves vitát, és megszületett Észak-Macedónia. (Nagy Sándor szelleme megtalálhatja a sírját, amelynek a régészek elvesztették a nyomát Egyiptomban.)

Sajnálatos, hogy ennek a hétnek az elején Bulgária megvétózta Észak-Macedónia uniós csatlakozási tárgyalásának megnyitását. Döntésüket azzal indokolják, hogy Szófia határozottan elutasítja az önálló macedón nyelv létezését; valamint, hogy a macedón történelemtankönyvekben Goce Delcsevet, az oszmánellenes harc 20. század elején élt hőst úgy mutatják be, mint a macedón függetlenség előfutárát. A bolgárok ezzel szemben a fiatal bolgár királyságért folytatott harc hőseként tekintenek rá.

Idézhetnénk más példákat is. Mindez azt bizonyítja, hogy az emlékezet kiengesztelése nagyon is szükséges ahhoz, hogy megerősítést nyerjen a népeink közötti megbékélés. A történelem oktatása az iskolában a nemzeti emlékezet része, elengedhetetlen eleme. Ezért kezdeményezésemre Franciaország javaslatot tett az Európa Tanácsban az iskolai történelemoktatást vizsgáló európai testület felállítására. A pontos szerepről és státuszról szóló egyéves tárgyalások után ezt a megfigyelőközpontot múlt héten, november 12-én hozták létre Strasbourgban.

Tizenhét ország azonnal jelezte részvételi szándékát. Szoros kapcsolatban állunk a magyar kormánnyal is, aminek a módosító javaslatait elfogadtam, és így nagyon remélem, hogy Magyarország hamarosan csatlakozik az alapító országokhoz.

A múltnak a jövő szolgálatába állítása a Habsburg Ottó Alapítvány célja. Ezért örülök ennek a lehetőségnek, hogy eszmét cserélhetünk és megvizsgálhatjuk, hogyan működhetünk együtt az európai jövő nagy építkezésein.